

การสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อ “สุขภาพหนึ่งเดียว” ของคน-สัตว์-สิ่งแวดล้อม

คำนิยาม

๑. “สุขภาพหนึ่งเดียว” หมายถึง ความสัมพันธ์ด้านสุขภาพระหว่างคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอย่างเป็นหนึ่งเดียวกัน คือ มีผลต่อกันและกันทั้งทางบวกและทางลบ [๑, ๒, ๓]
๒. แนวทางการทำงานเพื่อนำไปสู่ “สุขภาพหนึ่งเดียว” หมายถึง จากความตระหนักถึงธรรมชาติว่าสุขภาพของคน-สัตว์-สิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน การแก้ปัญหาสุขภาพจึงต้องทำแบบองค์รวม และมีการประสานแนวทางปฏิบัติด้านสุขภาพของคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบูรณาการข้ามสาขาวิชาและภาคส่วนทุกระดับให้เป็นหนึ่งเดียวอีกด้วย
๓. “สัตว์” หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีใช้พรรณไม้และมนุษย์ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงจุลชีพ [๔]

สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบ

๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าร่วมประชุมนานาชาติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในการประชุมรางวัลเจ้าฟ้ามหิตล องค์ประธานมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าร่วมประชุมนานาชาติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในการประชุมรางวัลเจ้าฟ้ามหิตล พ.ศ. ๒๕๕๖ ในชื่อ “รวมพลังต่อต้านโรคติดเชื้อ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือ” ความตอนหนึ่งว่า “... โรคติดเชื้อยังคงคุกคามความเป็นอยู่ของประชากรทั่วโลก โรคเหล่านี้ปรากฏและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรทั่วไป เศรษฐกิจ ความมั่นคง และการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของภาคสาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะรับมือ เพราะโรคที่อุบัติใหม่หรือโรคที่ระบาดซ้ำและมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๑ เป็นต้นมานั้น ส่วนมากเป็นโรคที่เกิดมาจากสัตว์ ดังนั้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ความเป็นอยู่ของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งยวด และจำเป็นต้องอาศัยการแก้ไขที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน สิ่งที่น่ากังวลมิได้เจาะจงเฉพาะสุขภาพมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น หากแต่หมายถึงสุขภาพโดยรวมของทุกชีวิตและทุกสรรพสิ่งบนโลก เป็นสุขภาพโดยรวม หัวข้อของการประชุมวิชาการในวันนี้จึงเป็นเรื่องที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานะที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน”

๒. ทุกสรรพสิ่งบนโลกนี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง จากการเพิ่มจำนวนประชากรของมนุษย์ ทำให้วิถีชีวิตมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตมีการเลี้ยงสัตว์หลังบ้านเพื่อเป็นแหล่งอาหารในครัวเรือน เปลี่ยนไปเป็นระบบอุตสาหกรรมฟาร์มผลิตปศุสัตว์ขนาดใหญ่ที่มีการเลี้ยงสัตว์อย่างหนาแน่น พร้อมทั้งมีการใช้ยาปฏิชีวนะและฮอร์โมนเป็นสารเร่งการเจริญเติบโต มีการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้ต้องมีการรื้อล้างพื้นที่ป่าธรรมชาติ อีกทั้งมนุษย์ยังล่าสัตว์ป่าด้วยค่านิยมที่ผิด เพื่อมาเป็นสัตว์เลี้ยงแปลกหรือใช้เป็นยาบำรุง และการทำลายระบบนิเวศจากอุบัติเหตุ เช่น ภาวะน้ำมันดิบรั่วไหลในทะเล ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อระบบนิเวศอย่างไม่สามารถหวนกลับ ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสุขภาพของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับทั้งสัตว์ที่นำมาเป็นอาหาร สัตว์ป่า

และสิ่งแวดลอม จากการปัจจัยทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น นำมาซึ่งโรคและภาวะคุกคามต่อสุขภาพต่าง ๆ หลายประการ ทั้งที่เป็นโรคติดเชื้อที่อาจระบาดได้ในวงกว้าง และโรคที่เกิดจากสารพิษและสิ่งแวดลอมที่ถูกทำลาย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกลับมายังมนุษย์ ทั้งต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม อย่างไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้

๓. ภาวะวิกฤตของปัญหาการระบาดของโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ทำให้ประเทศไทยมีการยกระดับความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยเมื่อมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกจะต้องมีการจัดสมาชิกในการสอบสวนโรคที่ประกอบไปด้วย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด นักระบาดวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางห้องปฏิบัติการ รวมถึงสัตวแพทย์หรือผู้แทนกระทรวงเกษตรฯ และมีการติดต่อสื่อสารกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ประชาชนสัมพันธ์ความรู้ในการป้องกันตนเองให้กับประชาชนในพื้นที่ จากความร่วมมือนี้นำไปสู่ความสำเร็จในการควบคุมโรคไข้หวัดนก ทำให้ประเทศไทยไม่มีรายงานพบโรคไข้หวัดนกในคนตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ [๕] ในขณะที่เพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา เวียดนาม และอินโดนีเซีย ยังมีรายงานการพบผู้ป่วยไข้หวัดนกอย่างต่อเนื่องทุกปี

๔. ปัญหาโรคติดต่อจากเชื้อโรคนิวโมเนลลาซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดโรกระบบทางเดินอาหารในคน (เช่น ท้องเสีย) จากการปนเปื้อนในพืชที่เป็นอาหารและสิ่งแวดล้อม และการแพร่เชื้อจากคนที่มีเชื้อนี้ในลำไส้ เชื้อโรคนิวโมเนลลาสามารถก่อให้เกิดอันตรายที่รุนแรงได้ เช่น การติดเชื้อในเลือดและเยื่อหุ้มสมอง มีผลให้ถึงตายหรือสมองพิการ ในประเทศไทยพบผู้ป่วยที่มีเชื้อแบคทีเรียนี้มากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมาก พบเชื้อโรคนิวโมเนลลาทั้งใน ๑) มนุษย์ที่มีเชื้อโรคนิวโมเนลลาในลำไส้โดยมีหรือไม่มีอาการเจ็บป่วย ๒) สัตว์ ทั้งปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยงปศุสัตว์ สัตว์ประจำบ้าน (จิ้งจก หนู แมลงสาบ ไส้เดือน ซึ่งติดเชื้อจากการกินอาหารที่หาได้จากสิ่งแวดล้อมที่ปนเปื้อนเชื้อนี้) และ ๓) การปนเปื้อนของเชื้อโรคนิวโมเนลลาในสิ่งแวดล้อมและพืชผักหลายชนิด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้มูลสัตว์และมนุษย์ที่มีเชื้อโรคนิวโมเนลลาเป็นปุ๋ย) การปนเปื้อนเชื้อโรคนิวโมเนลลาในสินค้าส่งออกประเภทอาหารเป็นสาเหตุของการส่งกลับสินค้าดังกล่าว ซึ่งเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง มาตรการป้องกันควบคุมโรคที่จะมีประสิทธิภาพจะทำได้ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเป็น “หนึ่งเดียว” ระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๕. การควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ได้แก่ กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เนื่องด้วยโรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อระหว่างคนและสัตว์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุนัขที่เป็นพาหะ ในหลายพื้นที่มีการพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันควบคุมโรค อาทิเช่น โครงการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี ๒๕๕๔ [๖] ที่ดำเนินการโดย ๑) จัดตั้งคณะทำงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ๒) สร้างเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าร่วมกับปศุสัตว์และสาธารณสุข ทั้งการขึ้นทะเบียนสุนัขและแมว การทำฐานข้อมูล ทำวัคซีน และสร้างจิตสำนึกที่ดีในการเลี้ยงสัตว์อย่างรับผิดชอบ ได้แก่ จัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการเลี้ยงสุนัขที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอผ่านสื่อ หอกระจายข่าว และป้ายโฆษณา ๓) สร้างความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนในการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังโรคจากหน่วยงานปศุสัตว์ สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถาบันการศึกษา โรงเรียน วัด สื่อมวลชน องค์กรเอกชน ฯลฯ เมื่อมีเหตุคนถูกสุนัข/แมว/สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กัด/ข่วน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล/สถานีอนามัยจะรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งสาธารณสุขและปศุสัตว์ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบเพื่อดำเนินการกักสัตว์ที่สงสัย และติดตามผู้สัมผัสเชื้อ ในการทำงานนี้เป็นการทำงานอย่างประสานกัน ร่วมกันคิดการดำเนินการ

กิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็น “หนึ่งเดียว” เพื่อให้เกิดการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าอย่างสัมฤทธิ์ผล โดยมีเป้าหมายกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๖. การทำลายระบบนิเวศจากเหตุการณ์ที่เป็นอุบัติเหตุและการจัดการ ตัวอย่างเช่น กรณีการรั่วของท่อส่งน้ำมันดิบกลางทะเลในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ ส่งผลให้น้ำมันดิบปริมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๗๐,๐๐๐ ลิตร ไหลลงสู่ทะเลจังหวัดระยอง [๗] กระจายครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น ประเทศไทยได้ดำเนินการตาม “แผนป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมันแห่งชาติ” โดยมีกรมเจ้าท่าและกองทัพเรือเป็นแกนหลักในการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภาครัฐ ในการดำเนินการจริง มีอาสาพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เครือข่ายจิตอาสา เข้าร่วมในการขจัดคราบน้ำมันดังกล่าว อย่างไรก็ตาม พบว่าการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังขาดการประสานงานที่ดี แยกส่วนกัน ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือรับรู้ในมาตรการต่าง ๆ ทำให้สับสน จนเกิดภาวะเครียดจากผลกระทบที่เกิดจากการขาดรายได้และความปลอดภัย เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต จึงควรมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่มาจากภาครัฐ เอกชน หน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ องค์กรอิสระ และภาคประชาชน เพื่อให้การจัดทำแผนเกิดจากความเห็นชอบของทุกฝ่ายและสอดคล้องกัน [๘] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว” ที่ต้องการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้และการป้องกันการเกิดซ้ำในอนาคต

การดำเนินการปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว” ในประเทศไทย

๑. “เครือข่ายสุขภาพหนึ่งเดียว” เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานระหว่างประเทศ ที่ร่วมมือกันเป็นภาคีเครือข่ายในระดับประเทศ ในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสุขภาพคน สัตว์ สัตว์ป่า และระบบนิเวศในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ประโยชน์สาธารณะและสุขภาพที่ดีของทุกชีวิตในประเทศไทย โดยมีการประกาศเจตจำนง “สุขภาพหนึ่งเดียว” ในวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ [๙] ต่อมามีการเชื่อมต่อและพัฒนา “เครือข่ายสุขภาพหนึ่งเดียวระดับจังหวัดและอำเภอ” ในพื้นที่ ๕ จังหวัดนำร่อง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ชลบุรี กาญจนบุรี และสงขลา

๒. “ศูนย์ประสานความร่วมมือสุขภาพหนึ่งเดียว” ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ภายใต้การขับเคลื่อนของแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) [๑๐] โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ภายใต้หลักการ “สุขภาพหนึ่งเดียว” ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ด้วยความร่วมมือกันของส่วนราชการในประเทศไทย ได้แก่ ๑) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ๒) กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔) มหาวิทยาลัย และ ๕) ภาคีสุขภาพต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศ ได้แก่ ๑) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ๒) องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USAID) ๓) ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค สหรัฐอเมริกา (US-CDC) ศูนย์ประสานความร่วมมือฯ ดังกล่าว ทำหน้าที่ประสานงานการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมฯ ด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในแนวราบ เพื่อเสริมการปฏิบัติการแนวตั้งตามระบบราชการ พร้อมทั้งประสานและสนับสนุนข้อมูล องค์ความรู้ และแนวทางการฝึกอบรมบุคลากรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสัตว์ สุขภาพสัตว์ป่า สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข รวมทั้งการจัดทำแผนที่กิจกรรมการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือ บริหาร และประสานแหล่งเงินทุน เพื่อพัฒนาและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ “สุขภาพหนึ่งเดียว” พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการ

กำหนดนโยบายระดับชาติภายใต้แนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว”

๓. เครือข่ายมหาวิทยาลัย “สุขภาพหนึ่งเดียว” ของประเทศไทย (Thailand One Health University Network หรือ THOHUN) เป็นการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) มีเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจสุขภาพแบบบูรณาการ เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมร่วมกันต่อไป

๔. กลไกการทำงานของทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว หรือ SRRT (Surveillance and Rapid Response Team) ประเทศไทยมีการพัฒนาทีม SRRT มาต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยเป็นเครือข่ายการทำงานของสหสาขาวิชาชีพเพื่อรับมือกับโรคติดต่อ ตั้งแต่ระดับประเทศ จังหวัดและอำเภอ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [๑๑] โดยกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทในการกำหนดยุทธศาสตร์ ควบคุมกำกับและสนับสนุนทางวิชาการ ปัจจุบันมีทีม SRRT ระดับอำเภอ จำนวน ๙๔๖ ทีม และระดับตำบล ๙,๘๘๒ ทีม [๑๑] เพื่อดำเนินการประสานการเฝ้าระวังและสอบสวนควบคุมโรค ร่วมกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทีมในการทำงานแข่งกับเวลาเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน

นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

๑. สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒) มีการรับรองมติโรคติดต่ออุบัติใหม่ [๑๒] ซึ่งมีการยกประเด็นให้เห็นความร่วมมือระหว่างสหสาขาซึ่งประกอบด้วยการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพของระบบนิเวศสุขภาพของมนุษย์และสุขภาพสัตว์ เพื่อเป็นหลักการที่ต้องคำนึงถึงเพื่อเตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่

๒. กระทรวงสาธารณสุขได้นำแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวบรรจุลงในแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) ที่ได้รับการรับรองจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ [๑๑] แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการแม่บทในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ซึ่งกระบวนการในการจัดทำแผนนั้นเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกองค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยอิงสถานการณ์โรคติดต่ออุบัติใหม่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ภายในประเทศ และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ กฎอนามัยระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้น แผนยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา และควบคุมโรค ภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การจัดการระบบการเลี้ยงและสุขภาพสัตว์และสัตว์ป่าให้ปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาระบบจัดการความรู้และส่งเสริมการวิจัยพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบบริหารจัดการเชิงบูรณาการและเตรียมความพร้อมตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ความเสี่ยงของโรคติดต่ออุบัติใหม่

ทั้งนี้ การดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวระหว่างคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา และควบคุมโรค ภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว ในแผนปฏิบัติการแม่บท ภายใต้แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) มุ่งเน้น

ให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการ ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ระบบเฝ้าระวังโรค การตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการ และการดูแลรักษาโรคอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อจำกัดและการแก้ไข้ปัญหา

๑. จะเห็นได้ว่า แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวนั้นเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ และหน่วยงานหลายภาคส่วนมีความสนใจและสนับสนุนในการดำเนินการ หากแต่การดำเนินงานนั้นยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการอยู่หลายประการ แบ่งออกเป็น

๑.๑ ข้อจำกัดในการสร้างความเข้าใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ แม้ว่าแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวนั้นจะเป็นที่ยอมรับภายในนักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านสาธารณสุข สุขภาพสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่าเป็นอย่างดี รวมทั้งได้มีการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่แนวคิดนี้ยังไม่เป็นที่รับรู้ในวงกว้างของสาธารณชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากยังเป็นคำศัพท์ใหม่ที่เริ่มนำมาใช้ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ และเป็นแนวคิดที่ยังไม่ได้เผยแพร่ในวงกว้างเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดนี้จึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการผลักดันให้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเป็นหน่วยสำคัญในการจัดการกับปัญหาสุขภาพคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ข้อจำกัดในการขับเคลื่อนเชิงรุก การดำเนินงานภายใต้ศูนย์ประสานความร่วมมือสุขภาพหนึ่งเดียวนั้นจำเป็นต้องมีแผนงานการสอดประสานระหว่างหน่วยงานภายใต้ศูนย์ฯ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน เพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือสูงสุด หากแต่ในปัจจุบัน กลไกในการทำงานระหว่างหน่วยงานและสาขาวิชาในระดับท้องถิ่นยังไม่เป็นรูปธรรมในระดับที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่ดีของคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

๒. การมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นและชุมชน แม้ว่าแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวจะได้รับการยอมรับจากนักวิชาการ และผลักดันจนเกิดเป็นนโยบายทางด้านสาธารณสุขและเกิดกิจกรรมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่แนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีบทบาทอย่างสูงในการจัดการกับปัญหาสุขภาพคน ปศุสัตว์ และสัตว์ป่าที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ด้วยแนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว” จึงเห็นควรผลักดันให้แนวคิดและการดำเนินการ “สุขภาพหนึ่งเดียว” ให้เป็นนโยบายสาธารณะผ่านกระบวนการของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

ประเด็นพิจารณาของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

ขอให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณาเอกสารสมัชชาสุขภาพ ๖ / ร่างมติ ๗ การสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อ “สุขภาพหนึ่งเดียว” ของคน-สัตว์-สิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

๑. The American Veterinary Medical Association. 2008. "One Health: A New Professional Imperative". [cited May 1, 2013]. Available from: https://www.avma.org/KB/1Resources/Reports/Documents/onehealth_final.pdf
๒. An Eco-system Health Approach to Address Emerging Infectious Diseases in China: Report on the UN China One Health Event on 29-30 June 2011. [cited 2013 August 1]; Available from: <http://www.fao.org/docrep/015/an334e/an334e00.pdf>
๓. One Health Key Terms and Concepts: From glossary of one health science by Bruce A. Wilcox and Jennifer Steele. [cited 2013 August 1]; Available from: <http://www.thaionehealth.org/uploads/file/1-One%20Health%20Key%20Terms%20and%20Concepts.pdf>
๔. กรมปศุสัตว์ พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. ๒๕๔๕
๕. สถานการณ์โรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ A H7N9 และ H5N1 ในคน ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. ออนไลน์. สืบค้นจาก : http://www.boe.moph.go.th/files/report/20130510_74533117.pdf [๑ สิงหาคม ๒๕๕๖]
๖. โครงการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประจำปี ๒๕๕๔ ออนไลน์. สืบค้นจาก : http://www.dld.go.th/pvlo_cri/sukapap/Handbook/project%20R...pdf. [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]
๗. ท่อส่งน้ำมันดิบรั่ว! กลางทะเลระยอง ออนไลน์. สืบค้นจาก : <http://www.komchadluek.net/detail/20130727/164418/ท่อส่งน้ำมันดิบรั่ว! กลางทะเลระยอง.html> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]
๘. นิสิตปริญญาโท-เอก คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๖ (การรับรู้ผลกระทบและการจัดการวิกฤติน้ำมันรั่วลงทะเลบริเวณอ่าวพร้าว เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ออนไลน์. สืบค้นจาก : <http://www.slideshare.net/thiraw/ss-25753773> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]
๙. ประกาศเจตจำนงสุขภาพหนึ่งเดียว ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔. ออนไลน์. สืบค้นจาก : <http://www.thaionehealth.org/contents/view/197> [๑ สิงหาคม ๒๕๕๖]
๑๐. สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ออนไลน์. สืบค้นจาก : http://beid.ddc.moph.go.th/th_2011/upload/eidnationplan56_59.pdf [๑ สิงหาคม ๒๕๕๖]
๑๑. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออนไลน์. สืบค้นจาก : <http://www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538973904&Ntype=19> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]
๑๒. คู่มือมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติงานทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT). ออนไลน์. สืบค้นจาก : http://www.boe.moph.go.th/files/report/20121130_52632501.pdf [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]
๑๓. สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๒ : มติโรคติดต่ออุบัติใหม่. ออนไลน์. สืบค้นจาก : <http://en.nationalhealth.or.th/sites/default/files/2-2009-1.pdf> [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖]